

VAN VORSORGEVOLLMACHT VIA PATIENTENVERFÜGUNG TOT TESTAMENT

door Karin Mollee

In deze tijden van coronavirus, waarbij we allemaal geconfronteerd worden met wat er zou kunnen gebeuren, is het misschien wel dé gelegenheid om juist daar eens over na te denken.

Hoe wil je dat je medisch - niet meer - behandeld wordt als . . . , wie kan voor jou over allerlei zaken of financiën beslissen als . . . , heb je een testament . . . nodig . . . , voldoet een bestaand testament wel aan nieuwe(re) wetgeving enz. enz. Dat zijn allemaal vragen die je op voorhand kunt vastleggen om later lastige (gerechterlijke) procedures te vermijden.

Vorsorgevollmacht, Patientenverfügung en testament zijn de instrumenten om een en ander af te dekken. Alleen, ze werken als een verzekering: als je de schade al hebt, kun je jezelf niet meer verzekeren. Dat moet je van tevoren doen en . . . daar is het nooit te vroeg voor.

Patientenverfügung

Een Patientenverfügung is een schriftelijke verklaring dat bij een bepaalde ziektesituatie bepaalde medische levensbehoudende of levensverlengende maatregelen niet worden uitgevoerd. Een Patientenverfügung moet worden opgesteld met de hulp van een arts enerzijds en een notaris, advocaat of wettelijke vertegenwoordiger van een patiëntenvertegenwoordiging of een Erwachsenenschutzverein anderzijds. Als aan al deze vormvereisten wordt voldaan, is de Patientenverfügung bindend voor de behandelende arts voor maximaal acht jaar en kan vervolgens worden vernieuwd of verlengd.

Elke Patientenverfügung die bij een notaris is opgesteld kan op verzoek worden opgenomen in het Patientenverfügungregister, dat wordt bijgehouden door de Oostenrijkse Kamer van Notarissen, de Notariatskammer, in samenwerking met het Oostenrijkse Rode Kruis. Via een 24-uurs telefonische hotline van het Oostenrijkse Rode Kruis is het Patientenverfügungsregister beschikbaar voor ziekenhuizen. Dat betekent dat in geval van nood bevoegde ziekenhuizen kunnen controleren of je een Patientenverfügung hebt. De bindende Patientenverfügung houdt een verplichting in voor de behandelende arts. Dit geeft de grootst mogelijke zekerheid dat precies zal worden gevolgd wat is geformuleerd.

Een niet-bindende Patientenverfügung, dus één die niet conform alle vereisten van een bindende Patientenverfügung is opgesteld, is een oriëntatiehulpmiddel voor de behandelende arts. De arts is niet strikt inhoudelijk aan de beschikking gebonden, maar heeft ruimte voor interpretatie tijdens de behandeling. Deze reikwijdte moet echter altijd worden geïnterpreteerd in termen van wat de patiënt in zijn beschikking heeft gespecificeerd. Hoe meer criteria van de Patientenverfügung vervuld zijn, des te meer rekening er mee moet worden gehouden.

Meer informatie

[Patientenverfügung](#)
[Patientenverfügungsregister \(Österreichischer Rechtsanwaltskammertag\)](#)

[Patientenverfügung und weitere Vorsorgemöglichkeiten \(Wiener Pflege-, Patientinnen- und Patientenrechtschäft\)](#)
[Medizinische Universität Wien](#)
[Medizinische Universität Graz](#)
[Medizinische Universität Innsbruck](#)
[Österreichische Notariatskammer](#)
[Formular zur Patientenverfügung](#)

Patientenverfügung of Vorsorgevollmacht

Voordat je begint met het opstellen van een Patientenverfügung, is het belangrijk om na te denken of dit het juiste hulpmiddel is. Waarom wil je een Patientenverfügung opstellen? Is er een specifieke reden? Is er een specifieke ziekte? Zo is een Vorsorgevollmacht, waarbij je een persoon aanwijst die in een noodgeval voor jou beslissingen kan nemen, ook een manier van zelfbeschikking.

Vorsorgevollmacht

Met een Vorsorgevollmacht kun je vooraf bepalen welke persoon of personen jou vertegenwoordigen in geval van een - tijdelijke of permanente - beslissingsonbevoegdheid. In de regel wordt een volmacht gegeven aan een naaste persoon, bijvoorbeeld familieleden, vrienden, burens enz. In principe kan elke meerderjarige volmachtneemster zijn. Uitzondering vormen personen die niet in staat zijn om hun zaken zelf naar behoren te regelen of die voor hun verzorging zelf afhankelijk zijn van een instelling.

Een Vorsorgevollmacht is een uitgebreide volmacht en kan voor alle gebieden worden afgegeven, of het nu medische of economische zaken betreft. Het voordeel is dat je een Vorsorgevollmacht op maat kunt maken. Zo kun je de ene persoon aanwijzen als vertegenwoordiger in medische aangelegenheden en een ander vermogensbeheer toevertrouwen. Inhoudelijk kan ook precies worden bepaald hoe de vertegenwoordiging moet worden uitgevoerd.

De volmacht moet samen met een notaris, een advocaat of in eenvoudige gevallen ook met een Erwachsenen-schutzverein (als er voldoende capaciteit beschikbaar is) worden opgesteld. Het moet schriftelijk zijn. Voorwaarde is ook dat de volmachtgever handlingsbekwaam is. De volmacht moet vervolgens geregistreerd worden in het Österreichischen Zentralen Vertretungsverzeichnis, het ÖZVV.

Hoe werkt een Vorsorgevollmacht

Een Vorsorgevollmacht wordt alleen van kracht als de volmachtgever niet meer in staat is om beslissingen te nemen over de in de volmacht aangegeven zaken. De volmacht treedt in werking, zodra een arts dit ook bevestigt én zodra op basis van deze medische verklaring de volmacht door notaris, advocaat of een Erwachsenen-schutzverein is ingevoerd in het ÖZVV. Vanaf dat moment kan de volmachtneemster de volmachtgever wettelijk vertegenwoordigen.

De volmacht is niet beperkt in de tijd. Indien de volmachtgever op een later tijdstip weer handlingsbekwaam is, dient dit wederom door notaris, advocaat of een Erwachsenen-schutzverein te worden vermeld in het ÖZVV. De Vorsorgevollmacht verliest daarmee haar

werkzaamheid. Ook kan de volmachtgever op dezelfde manier te allen tijde de volmacht intrekken!

De volmacht eindigt:

- met de dood van de vertegenwoordigde persoon, de volmachtgever
- bij overlijden van de volmachtenemer,
- als een rechtbank de volmacht met een beslissing beëindigt (bijvoorbeeld omdat de volmachtenemer niet ten voordele van de vertegenwoordigde persoon handelt),
- bij registratie van de beëindiging, de herroeping in het ÖZVV of het wegvallen van de te vertegenwoordigende zaken.

Wat kost een Vorsorgevollmacht

De kosten van een Vorsorgevollmacht verschillen afhankelijk van de instelling - notaris, advocaat, Erwachsenenenschutzverein - die de volmacht opstelt. Bij een Erwachsenenenschutzverein kost het opstellen van een Vorsorgevollmacht 75 euro, plus een toeslag van 25 euro voor een huisbezoek. Registratie kost 10 euro. Met een notaris of advocaat worden kosten individueel overeengekomen.

Het is mogelijk om in een Vorsorgevollmacht een vergoeding en/of onkostenvergoeding te specificeren voor de persoon die gemachtigd is.

Meer informatie

[Broschüre "Erwachsenenschutzrecht" \(BMJ\)](#)
[Erwachsenenschutz Informationsportal \(BMJ\)](#)
[Vorsorgevollmacht](#)
[Folder der Rechtsanwaltskammer](#)
[Folder der Notariatskammer](#)
[Erwachsenenschutzvereinen](#)

Testament

Volgens de Oostenrijkse wet kan iedereen in principe regelen wat er na zijn of haar overlijden met zijn of haar vermogen moet gebeuren ("Testiervrijheid"). Mogelijke vormen hiervan zijn een erfovereenkomst of testament.

Wat is een testament

Een testament is een schriftelijke verklaring van een erflater aan wie het gehele bezit op het moment van zijn of haar overlijden geheel of gedeeltelijk moet worden overgedragen. Deze verklaring is te allen tijde herroepbaar.

Een testament kan met de hand of door derden worden opgesteld. Om aan de strikte formele vereisten te voldoen, moet alle tekst van het eigenhandige testament met de hand worden geschreven en ondertekend door de erflater zelf. Als de tekst van het testament niet is geschreven door de erflater, maar door iemand anders of bijvoorbeeld met een computer, zijn ook getuigen nodig. Er zijn drie mensen nodig die niet nauw verwant zijn aan de erflater en die elk dit testament ondertekenen met een toevoeging die hun hoedanigheid als getuige aangeeft. Een mondeling testament is alleen geldig in bepaalde gevaarlijke situaties met de hulp van twee getuigen.

Een testament mag per definitie maar door één persoon worden opgesteld en ondertekend. Als je samen met een notaris een testament opstelt of als je je testament bij een notaris deponereerd, dan moet de notaris het testament registreren in het Österreichischen Zentralen Testamentsregister. Dit is om ervoor te zorgen dat het testament bij overlijden bekend is.

Wat is een erfovereenkomst ("Erbvertrag")

Een erfovereenkomst stel je samen met je partner op. Een erfovereenkomst geeft echtgenoten de mogelijkheid om elkaar tot erfgenaam te benoemen. Kinderen of ouders zijn beperkt tot het wettelijk erfdeel, het "Pflichtteil". In tegenstelling tot het testament, kan een erfrecht achteraf alleen worden gewijzigd met toestemming van beide partners of echtgenoten. Voor de geldigheid van een dergelijke overeenkomst is een notariële akte en de aanwezigheid van twee getuigen vereist.

Geen testament of erfovereenkomst

Indien de overledene geen voorziening heeft getroffen, is de wettelijke verdeling van toepassing. De wettelijke verdeling wijst het te vererven vermogen toe aan de echtgeno(o)t(e) en de naaste verwanten van de overledene. Iemand wordt dus erfgenaam door een familierelatie met de overledene. In de Oostenrijkse wet is geregeld wie erfgenaam bij versterf zijn.

Je woont met echtgeno(o)t(e) in Oostenrijk en je hebt geen testament of erfovereenkomst

Dat betekent dat bij overlijden het wettelijke erfrecht, "Gesetzliche Erbfolge", van Oostenrijk geldt. Ook al wonen de kinderen of eventueel nog ouders in Nederland.

De "gesetzliche Erbfolge" houdt in Oostenrijk in, dat de erfenis bij overlijden van een van de gehuwden verdeeld wordt over de overblijvende gehuwde partner en de kinderen. Die verdeling gaat volgens een "Erbquote".

Ervan uitgaande dat er een huis en eventueel banktegoeden in gezamenlijk eigendom is en wel elk voor de helft, dan betreft de erfenis ook de helft van het gezamenlijke vermogen, zijnde huis en banktegoeden tezamen. Als een van de gehuwde partners overlijdt, is de verdeling van de erfenis, de "Erbquote", volgens de "gesetzliche Erbfolge" als volgt.

- De overblijvende gehuwde partner erft eenderde deel van de te vererven helft van het voorheen gezamenlijk vermogen. Aan de kinderen verblijft tweederde deel van de helft van het vermogen, dat voor het overlijden van een van de ouders van de ouders gezamenlijk was.
- Als er geen kinderen zijn, maar nog wel ouders, die de overleden gehuwde partner hebben overleefd, dan is de "Erbquote": tweederde deel voor de overblijvende, gehuwde partner en een derde deel voor de nog levende ouders.
- Als er geen kinderen zijn en er leven ook geen ouders meer, dan erft de overblijvende echtgeno(o)t(e) alles.

Naast de wettelijke "Erbquote", heeft de achterblijvende, gehuwde partner recht op de "gesetzliche Vorausvermächtnis". Dit betekent:

- het recht om in de gemeenschappelijke woning te blijven wonen;
- het recht op de gemeenschappelijke inboedel, voorzover deze nodig is om verder te kunnen leven op de manier (levensstandaard) die men gewend is.

Tot dat laatste kan ook de gemeenschappelijke auto behoren.

In een testament kan alles anders worden geregeld. Echter, een gehuwde partner en kind(eren) behouden altijd recht op hun "Pflichtteil", het wettelijke erfdeel van de erfenis. Echtgenoten kunnen hun kinderen, maar ook niet elkaar onterven. De omvang van het wettelijke erfdeel hangt af van wie nog meer wettelijk erft. Tegenover kind(eren) heeft de overblijvende, gehuwde partner recht op een derde deel van de erfenis. Tegenover de ouders van de overledene heeft de overblijvende, gehuwde partner recht op tweederde deel van de erfenis.

Pas echter op!

(1)

Wanneer er geen testament of erfovereenkomst is, dan verleent het Oostenrijkse erfrecht de naaste familieleden als wettelijke erfgenamen het recht om hun wettelijke erfdeel direct op te eisen in geld. De overgebleven, gehuwde partner van de erflater zal dan een bedrag moeten uitbetalen, dat overeenkomt met het wettelijke Pflichtteil.

(2)

Woon je in Oostenrijk en heb je geen testament (of je hebt een oud, Nederlands testament, d.w.z. van ver vóór 2015) en je wilt NIET, dat in geval van overlijden het Oostenrijkse erfrecht geldt, dan is zeker in het geval van grensoverschrijdende (erf)relaties een testament of een controle van een bestaand testament toch aan te raden. Lees verder voor het waarom.

Europese Erfrechtverordening

Ben je Nederlands staatsburger en woon je en werk je in Oostenrijk, dan is bij overlijden de Nederlandse wet namelijk niet meer automatisch van toepassing. Gewone verblijfplaats in Oostenrijk op het moment van overlijden leidt tot de bevoegdheid van de Oostenrijkse rechtbanken, die de nalatenschap naar Oostenrijks (erf)recht zullen behandelen. Als je dit niet wilt, dan kun je gebruik maken van de rechtskeuze en het recht van je nationaliteit kiezen conform de Europese Erfrechtverordening.

De Europese Erfrechtverordening is op 17 augustus 2015 van toepassing geworden. Deze verordening ¹⁾ uniformeert de regels van het internationaal privaatrecht ²⁾ met betrekking tot het erfrecht.

Wat betekent de Europese Erfrechtverordening voor de "Europese" Nederlander ³⁾ en zijn erfgenamen?

De verordening

De Europese Erfrechtverordening beoogt de Europese harmonisatie ⁴⁾ van de regels van het internationaal privaatrecht in het kader van grensoverschrijdende nalatenschappen. Bij overlijden op of na 17 augustus 2015 dienen deze nieuwe regels van de Europese Erfrechtverordening dan ook te worden toegepast op internationale nalatenschappen en dus ook op de nalatenschappen van "Europese" Nederlanders.

Wie is de bevoegde rechter?

De rechter (en notaris) van de lidstaat waarin de erflater bij zijn overlijden zijn *gewone verblijfplaats* had is bevoegd om te oordelen over de vereffening en verdeling van de nalatenschap. Aangezien de *gewone verblijfplaats* niet wordt gedefinieerd in de Erfrechtverordening, zal de rechter rekening houden met alle aspecten van het leven van de erflater om zo zijn *gewone verblijfplaats* te bepalen. Naast de officiële woonplaats van de erflater, zal ook rekening worden gehouden met de duur, de redenen, de regelmatigheid van zijn verblijf in een bepaalde lidstaat, zijn sociaal leven en zijn gezinsleven.

Welk recht zal er worden toegepast?

Zodra de bevoegde rechter is gekend, wordt het toepasselijk recht bepaald. Ook hier wordt in beginsel teruggegrepen naar het recht van de gewone verblijfplaats van de erflater op datum van zijn overlijden.

Voor de toekomstige geëmigreerde Europese Nederlander zal na de verhuizing niet langer het Nederlandse recht van toepassing zijn op de vererving van zijn nalatenschap, maar zal zijn nalatenschap in beginsel volgens het recht van het nieuwe Europese woonland worden afgewikkeld. Verder voorziet de Europese Erfrechtverordening slechts in één enkel toepasselijk recht dat zowel de vererving van de onroerende als roerende goederen beheerst, zelfs indien de Europese Nederlander bijvoorbeeld een tweede verblijf heeft in Europa, bijvoorbeeld behalve een woonhuis in Oostenrijk nog een (vakantie)huis in Nederland.

Rechtskeuze

Het is mogelijk om een rechtskeuze te maken. De rechtskeuze dient in een testament te worden uitgebracht. Rechtskeuzes die zijn uitgebracht vóór de inwerkingtreding van de verordening op 17 augustus 2015 blijven echter in alle gevallen geldig, mits de gedane rechtskeuze geldig en conform het internationaal privaatrecht is uitgebracht.

De rechtskeuze die de erflater van de Europese wetgever krijgt is wel beperkt. De erflater kan enkel kiezen voor het recht van de staat waarvan hij de nationaliteit heeft op het ogenblik van zijn rechtskeuze of voor het recht van de staat waarvan hij de nationaliteit heeft bij zijn overlijden.

Verder kan de erflater slechts voor één toepasselijk recht kiezen voor zijn gehele nalatenschap, zowel voor zijn roerende en onroerende goederen, gelegen in het binnen- of buitenland. De erfgenamen kunnen vervolgens gewoon naar een Nederlandse notaris voor de verdeling van goederen en hoeven daarvoor niet meer naar het buitenland.

De Europese Erfrechtverklaring

Voor een snelle en efficiënte afwikkeling van grensoverschrijdende erfopvolgingen is de Europese Erfrechtverklaring ontwikkeld. Met een Europese verklaring van erfrecht zal een erfgenaam, legataris⁵⁾ of executeur testamentair⁶⁾ in een grensoverschrijdende nalatenschap eenvoudig zijn belang kunnen aantonen en zijn erfrecht kunnen laten gelden zonder dat daartoe nog een bijzondere procedure vereist is.

Tot slot

De Europese Erfrechtverordening is van toepassing op alle regels van de afhandeling van de nalatenschap: vanaf het ogenblik van het overlijden tot en met het ogenblik van de daadwerkelijk verdeling van de nalatenschap. Zo vallen de regels in verband met onwaardigheid⁷⁾, inbreng⁸⁾ en inkorting⁹⁾, de omvang van het wettelijk erfdeel, aansprakelijkheid voor schulden van de nalatenschap enz. onder de Europese Erfrechtverordening.

Pas echter op!

(1)

Niet álle aspecten van een erfenis worden geregeld door de Europese Erfrechtverordening. Het huwelijksvermogensrecht ¹⁰⁾, het schenkingsrecht ¹¹⁾ en dergelijke worden uitdrukkelijk uitgesloten. De implicaties hiervan zijn niet te verwaarlozen op de te vererven nalatenschap. Een voorafgaand advies op dit vlak is zeker ook aangewezen.

(2)

Belangrijk om ook te onthouden is dat de fiscale gevolgen en de fiscale behandeling van de nalatenschap NIET in de Erfrechtverordening worden geregeld. De lidstaten heffen erfbelasting op basis van hun eigen fiscale aanknopingspunten, zoals ligging van het vermogen, woonplaats van de erflater enz. enz. Elke lidstaat beslist zelf hoe haar erfbelasting wordt geheven.

De Europese Erfrechtverordening regelt Europees beter wie er van je erft, maar als een buitenland ook belasting op vermogen in het buitenland heft en zo mogelijk een erfbelasting, dan wordt dat met de nieuwe Europese regelgeving niet anders. Europa is nog niet zover dat ook een fiscale harmonisatie van tarieven plaatsvindt. Daarmee wordt het afwikkelen van een buitenlandse erfenis wel eenvoudiger, maar kunnen er ook bij nalatenschappen die na 17 augustus 2015 openvallen nog steeds vele fiscale strubbelingen ontstaan.

Meer informatie

[Erbrechtsinfo](#)

[Erben und vererben](#)

[Erbrecht](#)

[Welk erfrecht geldt als . . .](#)

Noten

1) De Europese Unie heeft als supranationale instelling diverse verordeningen inzake het Internationaal Privaatrecht afgekondigd. Bij het bepalen welke rechter bevoegd is of welk recht er van toepassing is op een bepaalde situatie zal een verordening vaak voorrang krijgen op het nationale IPR van de staat.

Dankzij deze verordeningen worden internationale discrepanties vermeden. Zo zal op grond van deze verordeningen slechts een beperkt aantal rechters bevoegd zijn en wordt geregeld wat er gebeurt, wanneer rechters uit meerdere EU-lidstaten bevoegd zijn. De verordeningen die bepalen welk nationaal recht op een concrete situatie van toepassing zijn, zorgen voor meer rechtszekerheid, aangezien zij tot doel hebben dat iedere rechter binnen de Europese unie hetzelfde recht zal toepassen op dezelfde situatie.

2) Het internationaal privaatrecht of IPR is de tak van het recht die in een internationale situatie zal uitmaken welk recht van welk land toepasselijk is (rechtskeuzerecht), welke rechtbank van welk land bevoegd is en hoe andere landen die rechterlijke uitspraak eventueel zullen erkennen en uitvoeren (internationaal procesrecht). Het bestaat uit internationale verdragen, Europese verordeningen, maar vooral uit nationaal recht.

3) De "Europese" Nederlander woont niet in Nederland, maar in een ander EU-land.

4) Onder harmonisatie van regels wordt verstaan het op elkaar afstemmen van nationale wetgeving van lidstaten van de EU.

- 5) Een legataris is een ontvanger van een legaat. Deze persoon heeft recht op bepaalde in het testament omschreven goederen. De legataris is schuleiser van de boedel en is in tegenstelling tot een erfgenaam niet aansprakelijk voor de door de erflater achtergelaten schulden.
- 6) Een executeur testamentair is door de maker van een testament aangewezen om dat testament uit te voeren.
- 7) Door het verrichten van bepaalde handelingen wordt men onwaardig om voordeel uit een nalatenschap te genieten. Bijvoorbeeld: degene die onherroepelijk veroordeeld is, omdat hij diegene waarvan hij erft heeft vermoord, is onwaardig om van het slachtoffer te erven.
- 8) Inbreng is de waarde van hetgeen de ontvanger van een erflater als schenking heeft ontvangen en die hij in de nagelaten boedel moet terugbrengen. Door inbreng wordt benadeling van de overige erfgenamen voorkomen.
- 9) Inkorting is de vermindering van testamentaire makingen en giften onder de levenden, omdat de rechthebbenden op een wettelijk erfdeel door die makingen en/of giften tekort gedaan zijn. Bij een testamentaire making bijvoorbeeld laat een erflater zijn kind of partner erven, waarbij hij bepaalt dat zij, wanneer ook zij overlijden, hun erfdeel moeten nalaten aan bepaalde personen die de erflater heeft genoemd, bijvoorbeeld zijn kleinkinderen.
- 10) Huwelijksvermogensrecht is het rechtsgebied vooral met betrekking tot de zakelijke verhouding tussen (ex-)echtelingen. Geregeld kan bijvoorbeeld worden de mate waarin gemeenschap van goederen in de huwelijkse voorwaarden is uitgesloten of schenkingen in de gemeenschap vallen.
- 11) Bij een schenking is sprake van een overeenkomst waarbij de schenker, bij zijn leven, om niet en onherroepelijk enig goed (of geldbedrag) afstaat ten behoeve van de begiftigde die het aanneemt. Een schenking kan alleen bestaande goederen betreffen, niet toekomstige.